

رؤیایا هر چه باشند، حجت (به معنای دلیل شرعی) نیستند؛ نه تکلیفی ایجاد و نه حقی را سلب می‌کنند. هیچ کس بواسطه خوابی که دیده ماموریتی پیدا نخواهد کرد خواب نمی‌تواند حلالی را حرام یا حرامی را حلال نماید. هرچند ممکن است از طریق رؤیا حقایقی کشف یا چیزی را در آینده پیش‌بینی کرد، به هیچ وجه صرف دیدن رؤیا، کسی مکلف به انجام‌دادن یا ترک کاری که در بیداری بر آن مکلف نیست نخواهد شد.

اگر کسی در خواب از طرف معصوم(علیه السلام) به انجام کاری مأمور شود، در بیداری چیزی به عهده ندارد. علامه حلی در این باره می‌فرماید: «اگر(معصومین) در رؤیا مطلبی خلاف ظاهر بگویند، سزاوار نیست از آن تبعیت شود و اگر موافق شریعت چیزی بفرمایند، بهتر است بر طبق آن عمل شود؛ اما واجب نیست؛ زیرا زیارت امام(علیه السلام) در رؤیا موجب وجوب اتباع در بیداری نمی‌شود.(یعنی واجب نیست انجام شود)» (بحارالانوار، ج ۶۱، ص ۲۳۸) امام صادق(علیه السلام) در این مورد می‌فرماید: «ان دین الله عزوجل أعز من أن یری فی النوم»؛ «دین خداوند برتر از آن است که در خواب دیده می‌شود.» (همان، ص ۲۳۷)

متأسفانه یکی از اشکالات عوامانه اهمیت دادن بیش از حد و نامعقول به رویاهاست که موجب اتهام ما به خرافه‌پرستی و گاه کفر و ارتداد می‌شود. یکی از استادان دانشگاه بغداد در کتابی که درباره رؤیا منتشر کرده، می‌گوید: «شیعیان در بسیاری موارد، قبور امامزادگان و ائمه خود را از طریق رؤیا مشخص می‌کنند» (رؤیا از نظر دین و روانشناسی، ص ۱۳۰)

به تازگی نیز آیه الله مکارم شیرازی برای مبارزه با همین خرافه‌سازی‌ها هشدار دادند و گفتند: «اخیراً با استناد به برخی خواب‌ها امامزاده‌سازی در بعضی جاها معمول شده است که مثلاً فلان امامزاده در فلان منطقه مدفون است یا این که نیاز به آب و غذا دارد و هر کسی با این امور مخالفت کند، به بلا گرفتار می‌شود. در مورد مسجد جمکران نیز بارها گفتیم که (جریان مربوط به شرافت آن) در بیداری اتفاق افتاده و در خواب نبوده است. در شرع اسلام این مطالب درست نیست و نمی‌شود بر این اساس مطلبی اسلامی درست کرد. (سایت تحلیلی خبری عصر ایران، کد خبر)

هیچ رؤیایی نمی‌تواند همه دلیل برای صدور حکمی باشد؛ همچنین نمی‌تواند سندی دال بر ایمان یا کفر کسی باشد؛ حتی اگر رؤیای انسان برجسته‌ای باشد. دخالت صدها امر چون تغذیه تفکر، تلقین، اعتقادات، مشاهدات روزانه، تخیلات، امیال و آرزوها و ... در رؤیا باعث می‌شود که رؤیا کاملاً از اعتبار «واقعی بودن» ساقط شود، بلکه از طریق رؤیا تنها می‌توان تا حد تقریبی خود بیننده را شناخت و به روحیانش پی برد که البته این نیز از عهده روانکاوان برمی‌آید آن هم از این جهت که هر کسی رؤیایی دارد که مطابق با منش و تفکر خود اوست .

رؤیایا هر چه باشند، حجت (به معنای دلیل شرعی) نیستند؛ نه تکلیفی ایجاد و نه حقی را سلب می‌کنند. هیچ کس بواسطه خوابی که دیده ماموریتی پیدا نخواهد کرد خواب نمی‌تواند حلالی را حرام یا حرامی را حلال نماید. هرچند ممکن است از طریق رؤیا حقایقی کشف یا چیزی را در آینده پیش‌بینی کرد، به هیچ وجه صرف دیدن رؤیا، کسی مکلف به انجام‌دادن یا ترک کاری که در بیداری بر آن مکلف نیست نخواهد شد

فضیلت تراشی از طریق رویا برای خود یا دیگران، هیچ اعتبار دینی یا علمی ندارد بلکه تنها می‌تواند طرز فکر خود بیننده را نسبت به فرد دیده شده نشان دهد حتی اگر

برخلاف عقایدش چیزی را ببیند باز هم سند صحت آن محسوب نمی شود بلکه می تواند نشانه شک و تردید وی یا وسواس و یا حتی دخالت شیطان باشد. در روایت است از ابی بصیر از امام صادق علیه السلام که فرمود: ابلیس يك شیطانی دارد بنام (هزع) که در هر شب بخواب مردم آید بنابراین خوابهای درست و غلط با هم آمیخته اند و از حجیت ساقط شده اند.

بر فرض آنکه رویا به گونه ای باشد که بیننده را مطمئن به صحت آن سازد، تنها خود می تواند به آن معتقد شده و عمل کند. حق ندارد برای دیگران تعریف کند و بخواهد از طریق رویا چیزی را ثابت کند این گونه کارها ریشه دینی ندارد و تنها موجب خرافه پرستی و سوء استفاده خواهد بود. اینکه در بعضی مجالس مذهبی، کسی را از طریق رویا بالا می برند و یا می گویند همه اقدامات ضددینی است که نشانه جهل و ضعف فکری است. در این مجالس گاهی دیده می شود چیزی را که خلاف روایات و آیات قرآنی است از طریق استناد به رویا اثبات می کنند. **گاهی شخص فاسقی را که ابتدائاً خودشان از فسق و فجور مفسلاً تعریف می کنند بواسطه یک رویا مثلاً، به جهت گریه بر امام حسین علیه السلام، تبرئه می کنند و جایگاه بالایی هم به او می بخشند. اینگونه مسائل نه تنها ارزش گریه بر امام حسین را معلوم نمی کند بلکه قبح گناه را از بین می برد و مردم را نسبت به کل مسائل دینی به شک می اندازد و عوام را خرافاتی و غیر واقعی تربیت می کند. این همه روایت در باب ثواب گریه و عظمت آن کافی است تا اعتقاد مردم را تقویت کند دیگر نیازی به این چیزها نیست.**

در روایت است از ابی بصیر از امام صادق علیه السلام که فرمود: ابلیس يك شیطانی دارد بنام (هزع) که در هر شب بخواب مردم آید بنابراین خوابهای درست و غلط با هم آمیخته اند و از حجیت ساقط شده اند. بر فرض آنکه رویا به گونه ای باشد که بیننده را مطمئن به صحت آن سازد، تنها خود می تواند به آن معتقد شده و عمل کند. حق ندارد برای دیگران تعریف کند و بخواهد از طریق رویا چیزی را ثابت کند این گونه کارها ریشه دینی ندارد و تنها موجب خرافه پرستی و سوء استفاده خواهد بود.

حتی رؤیای پیامبران(ع) نیز که به اعتقاد برخی علمای شیعه همواره صادق بوده و الهام غیبی و بلکه همپایه وحی قلمداد شده، از نظر علامه مجلسی برای انبیاء(ع) حجت آور نبوده و به تنهایی علت افعال ایشان قرار نمی گرفته است.

می فرماید: «اگر از ما سؤال کنند، نظر شما در مورد رؤیای انبیاء چیست و به چه علت به صحت آن حکم می کنید و آن را همپایه وحی می دانید، می گوئیم، ما قطع به صحت اخبار مربوط به این مسئله نداریم و این اخبار نیز از اخبار متواتر یا مستفیض نیستند که موجب علم شوند؛ البته آنچه ممکن است آن است که خداوند در مورد خاصی به پیامبرش قبلاً از طریق وحی اعلام کند که فلان مسئله را در خواب به تو خواهم گفت و آنچه را لازم است، انجام دهی، در رؤیا به تو نشان می دهم. در اینجا قطع به صحت پیدا می کند؛ به علت آنکه قبلاً از مجرای وحی تأیید شده است؛ نه به این علت که در خواب دیده شده است. رؤیای حضرت ابراهیم(ع) (نیز بر همین توجیه حمل می شود؛ والا چگونه ممکن است حضرت ابراهیم(ع) یقین پیدا کند که مأمور به قربانی کردن فرزندش شده است؟» (بحارالانوار، ج ۶۱، ص ۲۱۶)

انسیه نوش آبادی

